

Elski

European Life Science &
Knowledge Institute

*Teikiama el. paštu
Originalas siunčiamas nebus
Pasirašyta saugiu el. parašu*

Lietuvos Respublikos Seimo Sveikatos reikalų komitetui

El. paštas: sveikrkt@lrs.lt

Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetui

El. paštas: socrdakt@lrs.lt

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

El. paštas: lrvkanceliarija@lr.lt

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai

El. paštas: ministerija@sam.lt

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

El. paštas: post@socmin.lt

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai

El. paštas: smmin@smsm.lt

Lietuvos savivaldybių asociacijai

El. paštas: bendras@lsa.lt

**DĖL RŪPESTINGOS TĖVYSTĖS STIPRINIMO IR TĖČIŲ ĮSITRAUKIMO Į
VAIKŲ AUKLĖJIMĄ, SVEIKATOS BEI NEGALIOS PRIEŽIŪRĄ**

2026 m. birželio 16 d. Nr. S-26/06-03

Vilnius

Gerbiamieji,

European Life Science and Knowledge Institute (toliau – **ELSKI**) kreipiasi į Lietuvos Respublikos Seimo komitetus, Lietuvos Respublikos Vyriausybę ir atsakingas ministerijas, kviesdamas sistemiškai stiprinti rūpestingos tėvystės kultūrą Lietuvoje ir sudaryti realias prielaidas aktyvesniam tėčių dalyvavimui vaikų auklėjimo, sveikatos priežiūros ir negalios priežiūros procesuose.

Šis kreipimasis grindžiamas nuostatomis, kad vaiko sveikata, gerovė, auklėjimas ir vystymasis yra abiejų tėvų atsakomybė. Rūpestinga tėvystė neturėtų būti suprantama vien kaip finansinis šeimos aprūpinimas ar epizodinis dalyvavimas vaiko gyvenime. Tai yra kasdienis emocinis, praktinis, organizacinis ir sprendimų

priėmimu grįstas dalyvavimas: vaiko poreikių supratimas, sveikatos būklės stebėjimas, bendravimas su specialistais, dalyvavimas konsultacijose, gydymo rekomendacijų laikymasis, pagalba kitam iš tėvų ir lygiavertis atsakomybės pasidalijimas.

Ypač svarbu tėčių įsitraukimą stiprinti tais atvejais, kai šeimoje auga vaikas, turintis negalią, sergantis lėtine liga ar turintis ilgalaikių sveikatos priežiūros poreikių. Tokiose šeimose sveikatos priežiūra dažnai tampa ilgalaikiu, emociškai ir organizaciškai sudėtingu procesu, kuriame vienam iš tėvų, dažniausiai mamai, tenkanti neproporcinga atsakomybės našta gali lemti emocinį perdegimą, socialinę izoliaciją, darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimo sunkumus bei nelygiavertį tėvų vaidmenų pasiskirstymą.

Vaiko sveikatos priežiūra nėra tik mamos atsakomybė. Praktikoje būtina nuosekliai ieškoti sprendimų, kaip sveikatos priežiūros sistemoje, socialinėse paslaugose, švietimo sistemoje ir visuomenės sveikatos stiprinimo veiklose matyti abu vaiko įstatyminius atstovus, jų teises, pareigas ir realų dalyvavimą.

Lietuvos Respublikos teisės aktuose (Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme, Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme ir kt.) jau šiuo metu yra įtvirtintas aiškus abiejų tėvų atsakomybės už vaiko auklėjimą, priežiūrą, sveikatą ir vystymąsi pagrindas.

Tačiau ELSKI surinkta ir išanalizuota medžiaga (vykdant Europos Sąjungos lėšomis finansuojamą projektą „Kartu stipresni: tėčių indėlis į vaiko sveikatos ir negalios priežiūrą“) rodo, kad tėčių įsitraukimas į vaiko sveikatos ir negalios priežiūrą, nors ir yra stebimas, tačiau daugelyje sričių vis dar yra mažesnis nei mamų. Kartu nustatyta, kad dalis institucijų nekaupia pakankamai detalių, pagal lytį ar kitas reikšmingas charakteristikas suskirstytų duomenų, todėl tikslus tėčių dalyvavimo masto vertinimas šiuo metu išlieka ribotas.

Specialistų apklausų duomenys ir viešųjų diskusijų metu išsakytos pozicijos rodo, kad paminėta problema nėra vien teisinė. Ji yra kultūrinė, komunikacinė bei praktinė. Nors teisės aktai įtvirtina abiejų tėvų atsakomybę, kasdienėje praktikoje vaiko sveikatos priežiūros koordinavimas dažnai lieka mamai (ypatingai rajonų bei regionų atvejais): registracijos pas gydytojus, bendravimas su specialistais, dokumentų tvarkymas, vaiko slauga, rehabilitacija, emocinis palaikymas ir nuolatinis informacijos valdymas. Dėl to tėtis neretai lieka „pagalbininko“, o ne lygiavertis vaiko sveikatos priežiūros proceso dalyvio vaidmenyje. Tokia praktika nėra naudinga nei vaikui, nei mamai, nei pačiam tėčiui, nei sveikatos priežiūros sistemai. Ji taip pat neskatina praktinio teisės aktuose įtvirtintos abiejų tėvų atsakomybės įgyvendinimo.

ELSKI pabrėžia, kad tėčių įsitraukimo į vaikų auklėjimą ir sveikatos priežiūrą klausimas negali būti išspręstas vien gydymo įstaigose. Tai yra platesnis visuomenės švietimo, lyčių lygybės, šeimos politikos, vaikų teisių, visuomenės sveikatos ir emocinio raštingumo klausimas.

Plačiai skleidžiamas švietimas šioje srityje yra svarbus dėl kelių priežasčių. *Pirma*, jis padeda keisti socialines nuostatas, kad vaiko sveikatos priežiūra nėra „mamos sritis“, o bendra abiejų tėvų atsakomybė. *Antra*, jis suteikia tėvams praktinių

įrankių: kaip pasiruošti vizitui pas gydytoją, kaip suprasti gydymo rekomendacijas, kaip dalytis pareigomis, kaip bendrauti su vaiku apie sveikatą ir kaip kurti saugią emocinę aplinką. *Trečia*, jis padeda specialistams ir institucijoms kalbėti viena kryptimi – stiprinant abiejų tėvų įtrauktį, o ne palaikant stereotipinius vaidmenis.

Pabrėžtina, kad švietimas šioje srityje nėra vien informacijos perdavimas. Tai yra praktinių gebėjimų ugdymas: kaip kartu su kitu iš tėvų priimti sprendimus, kaip dalytis atsakomybe, kaip suprasti vaiko sveikatos poreikius, kaip padėti vaikui laikytis gydymo plano, kaip valdyti stresą ir kaip laiku kreiptis pagalbos.

ELSKI, apibendrinamas šiame rašte išdėstyta informaciją bei **vadovaudamasis** Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.155 straipsnio 2 dalimi, 3.156 straipsnio 1 dalimi, 3.159 straipsnio 2 dalimi, 3.165 straipsnio 1 ir 3 dalimis, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 1 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 31 straipsnio 2 dalimi ir 3 dalies 1 punktu, 5, 6 ir 9 dalimis, Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 7 straipsnio 4 dalimi, 14 straipsnio 2 dalimi, 22 straipsnio 1 dalimi, **atsižvelgdamas** į sveikatos priežiūros specialistų bei ekspertų pateiktus duomenis,

1) siūlo:

- 1.1) inicijuoti tarpinstitucinį veiksmų paketą, skirtą rūpestingos tėvystės, tėčių įsitraukimo ir lygiaverčio abiejų tėvų dalyvavimo vaiko sveikatos priežiūroje stiprinimui;
- 1.2) parengti ir finansuoti mokymų programas sveikatos priežiūros specialistams, dirbantiems su nepilnamečiais pacientais. Šių mokymų turinys turėtų apimti abiejų tėvų teisinį statusą, vaiko interesų viršenybės principą, įtraukia komunikaciją su abiem tėvais, nevalingų lyčių nuostatų atpažinimą, bendravimą su tėčiais kaip su lygiaverčiais vaiko atstovais, konfliktinių situacijų valdymą, šeimų, auginančių vaikus su negalia ar lėtinėmis ligomis, poreikių supratimą ir sveikatos raštingumo stiprinimą;
- 1.3) plėtoti tėvystės įgūdžių ir šeimų švietimo programas, skirtas tėčiams ir abiem tėvams. Tokiose programose turėtų būti stiprinamos praktinės ir minkštosios kompetencijos: atsakingas dalyvavimas vaiko sveikatos priežiūroje, emocinis prieinamumas, pozityvus auklėjimas, bendravimas su vaiku, partnerystė šeimoje, bendras sprendimų priėmimas, streso valdymas, pagalbos prašymas, vaiko negalios ar lėtinės ligos priėmimas ir kasdienės priežiūros planavimas;
- 1.4) įtraukti savivaldybių visuomenės sveikatos biurus į šios temos įgyvendinimą nacionaliniu ir savivaldybių lygmeniu. Visuomenės sveikatos biurai galėtų organizuoti mokymus tėčiams ir abiem tėvams, bendruomeninius užsiėmimus, paskaitas mokyklose ir darželiuose, sveikatos raštingumo iniciatyvas, savitarpio pagalbos grupes ir informacines kampanijas apie abiejų tėvų atsakomybę už vaiko sveikatą;
- 1.5) stiprinti duomenų rinkimą apie tėčių ir mamų dalyvavimą vaiko sveikatos bei negalios priežiūroje. Duomenys apie tai, kas dažniau lydi vaiką į konsultacijas, naudojasi slaugos išmokomis, kreipiasi dėl paslaugų, dalyvauja vaiko negalios priežiūros ar atokvėpio paslaugų procesuose, leistų priimti tikslesnius ir įrodymais grįstus sprendimus;
- 1.6) įtraukti rūpestingos tėvystės, lygiaverčio tėvų vaidmens ir sveikos šeimos komunikacijos temas į švietimo, neformaliojo ugdymo, tėvystės įgūdžių

stiprinimo bei visuomenės sveikatos stiprinimo programas. Rūpestinga tėvystė turi būti formuojama ne tik tada, kai šeima jau susiduria su krize, bet ir preventyškai – ugdant jaunų žmonių, būsimų tėvų ir jau vaikų susilaukusių šeimų gebėjimus kurti pagarbius, atsakingus ir vaiko interesais grįstus santykius.

2) prašo:

- 2.1) Lietuvos Respublikos Seimo Sveikatos reikalų komiteto ir Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto surengti bendrą klausymą arba diskusiją dėl tėčių įsitraukimo į vaikų sveikatos, negalios priežiūros ir šeimos gerovės politiką;
- 2.2) Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavesti atsakingoms ministerijoms parengti tarpinstitucines priemones, skirtas rūpestingos tėvystės ir lygiaverčio abiejų tėvų dalyvavimo vaiko sveikatos priežiūroje stiprinimui;
- 2.3) Sveikatos apsaugos ministerijos inicijuoti sveikatos priežiūros specialistų mokymų programą apie įtraukią komunikaciją su abiem tėvais, tėčių įsitraukimą, nevalingų lyčių nuostatų atpažinimą ir šeimų, auginančių vaikus su negalia ar lėtinėmis ligomis, poreikius;
- 2.4) Sveikatos apsaugos ministerijos ir savivaldybių visuomenės sveikatos biurų įtraukti rūpestingos tėvystės ir tėčių įsitraukimo temas į visuomenės sveikatos stiprinimo, sveikatos raštingumo ir vaikų sveikatos stiprinimo veiklas;
- 2.5) Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos numatyti finansavimą tėvystės įgūdžių, rūpestingos tėvystės, šeimos partnerystės ir tėčių įsitraukimo programoms, ypač šeimoms, auginančioms vaikus su negalia ar turinčius ilgalaikių sveikatos poreikių;
- 2.6) Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos įtraukti rūpestingos tėvystės, emocinio raštingumo, lygiaverčio šeimos vaidmenų pasidalijimo ir pozityvios tėvystės temas į švietimo ir neformaliojo ugdymo priemones.

Viliamės, kad rūpestingos tėvystės stiprinimas taps vaiko gerovės, visuomenės sveikatos, lyčių lygybės, švietimo ir socialinio atsparumo klausimu.

ELSKI tiki, kad kuo anksčiau valstybė padeda šeimai kurti lygiavertį abiejų tėvų dalyvavimą, tuo didesnė tikimybė, kad vaikas gaus nuoseklią priežiūrą, emocinį saugumą ir savalaikę pagalbą.

Esame pasiruošę atsakyti į Jūsų klausimus, jeigu tokių būtų.

Pagarbiai

Generalinė direktorė
Anastasija Lapucko